

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto / Ympäristöluvut

www.avi.fi/muistutus

Viite: PSAVI/932/2017

Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttaminen Kemi, Keminmaa, Kemijärvi, Tervola ja Rovaniemi

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) on kalatalousviranomaisena toimittanut aluehallintovirastolle hakemuksen Kemin, Kemijärven ja Rovaniemen kaupungissa sekä Keminmaan ja Tervolan kunnassa sijaitsevien Kemijoen Isohaaran (PVO Vesivoima Oy), Taivalkosken, Ossauskosken, Petäjaskosken, Valajaskosken, Vanttauskosken, Pirttikosken ja Seitakorvan sekä Raudanjoen Permantokosken (Kemijoki Oy) voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi. Hakemuksen lähtökohtana on vesilain 3 luvun 22 §:n tarkoittama olosuhteiden olennainen muutos. Hakijan mukaan esitetyt toimenpiteet eivät aiheuta vahinkoa ympäristölle. Voimalaitosten luvanhaltijalle koituu kalateihin tarvittavan vesimäärän luovutuksesta arviolta vähäinen taloudellinen menetys. Hakijan mukaan lupaehtojen muuttamisesta ei synny luvanhaltijalle korvattavaa haittaa.

Pelkosenniemen kunta esittää lausuntonaan koskien Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamista seuraavaa:

Pelkosenniemen kunta pitää erittäin tärkeänä, että vaelluskalojen palauttamisen vaikutuksia tarkastellaan ja arvioidaan laaja-alaisesti. Hakemuksessa esitetyillä toimenpiteillä on ekologisen tilan paranemisen lisäksi merkittävä yhteiskunnallinen ja sosiaalinen vaikutus. Toimenpiteet tukevat monitavoitteista Kemijoen vesistön ja kalakantojen hoitoa parantamalla edellytyksiä kestävä kalastuksen järjestämiselle ja myös muiden vaelluskaloihin liittyvien ekosysteemipalvelujen tuottamiselle. Lupaehtojen toimeenpano edesauttaa matkailun sekä yritystoiminnan kehittämistä Kemijoen vesistöalueella ja sillä arvioidaan olevan myös työllisyyttä parantava vaikutus. Lisäksi se parantaa alueen ympäristön arvoa lisäten asumisviihtyvyyttä ja joen virkistyskäyttöä.

Pelkosenniemen kunta puoltaa hakemuksessa esitettyjä Kemijoen voimalaitosten omistajille asetettavia kalatalousvelvoitteita, jotta ne vastaisivat nykyistä lainsäädäntöä sekä voimalaitosten rakentamisen seurauksena syntyneitä kalaston hoidon tarvetta ja virtavesien ekologisen tilan parantamistarvetta.

Lisäksi Pelkosenniemi yhtyy Savukosken kunnan kannanottoon siitä, että Kemijoen kalatalousvelvoitteiden on astuttava voimaan koskien kaikkia kahdeksaa voimalaitosta.

Kunnostustoimenpiteet tulee kohdistaa myös Kemijoen pääuoman Rovaniemen yläpuolisiin voimalaitoksiin, Vanttauskoskelle, Pirttikoskelle ja Seitakorvalle.

Pelkosenniemen kunta yhtyy hakemuksessa esitettyihin näkökohtiin ja esittää lisäksi seuraavat perustelut:

Kalatalousveloitteen päivittämistä ei voida pitää jokiyhtiöille kohtuuttomana. Voimassa olevaa veloitetta voidaan päinvastoin pitää täysin kohtuuttomana alueille aiheutettuun vahinkoon ja haittaan nähden.

Asiaa ratkaistessaan aluehallintovirasto kiinnittää luonnollisesti huomioita voimassa olevaan **vesilakiin ja muuhun lainsäädäntöön sekä korkeimman hallinto-oikeuden KHO:n ratkaisuihin.** KHO on viime vuosina tehnyt useita ratkaisuja, joilla vesivoimayhtiöitä on veloitettu rakentamaan kalatiet. KHO:n ratkaisuiden perusteena on, että voimalaitokset estävät vaelluskalojen luontaisen pääsyn lisääntymisalueilleen. (KHO 2018:23 (Voikoski), KHO 2015:63 (Virojoki), KHO 2544/2015 (Arrakoski). Myös **kansallinen kalatiestrategia sekä lohi- ja meritaimenstrategia** ohjannee uskoaksemme myös AVI:n päätöksentekoa.

Huomattava on myös se, että kalatalousveloitteiden muuttaminen on vain osa vesipuidedirektiivin edellyttämää lupien uudelleen käsittelyä. Valta osa Kemijoen voimalaitosten ja patojen luvista on tehty ilman ympäristövaikutusten arviointia. Padot ovat kalojen vaellusten estämisen, lisääntymisen heikennysten lisäksi muuttaneet sedimenttien virtaamista, veden korkeuksia ja virtaamia ja vaikuttaneet haitallisesti pohjavesiin ja linnustoon. Aluehallintoviraston tulee ottaa huomioon, päätöstä tehdessään, joelle aiheutettujen ympäristöhaittojen vähentäminen nyky-lainsäädännön ja vesipuidedirektiivin mukaisesti.

Erityisesti Pelkosenniemen kunta haluaa nostaa esille **EU:n vesipuidedirektiivin.** LupaMuutoshankkeen loppuraportin (15.5.2019) mukaan *”Komission mukaan Suomen on kiinnitettävä suunnittelussa erityistä huomiota ympäristövirtaamiin, kalateiden toteuttamiseen ja muihin haittojen vähentämistoimiin. Toisen vesienhoitokauden kaikille maille kohdistetussa yleispalautteessa komissio tuo esille tarpeen määrittää ja toteuttaa nykyistä paremmin ekologiset virtaamat ja varmistaa jokien esteettömyys. Suomen maakohtaisessa palautteessa komissio totesi muun muassa, että vesienhoitosuunnitelmaan tulisi sisällyttää toimenpide kaikkien olemassa olevien vesivoimalupien tarkistamiseksi erityisesti ekologisten virtaamien, kalateiden ja muiden haittojen lieventämistoimenpiteiden kannalta.”*

Vetoamme lisäksi **Suomen hallitusohjelmaan,** jossa todetaan, että jokaisen valtionyhtiön perusarvona on oltava yhteiskuntavastuu. Yrityksen tulee ottaa päätöksenteossaan taloudellisten tekijöiden lisäksi huomioon myös toiminnan sosiaaliset ja ympäristölliset vaikutukset. Hallitusohjelmassa todetaan käsillä olevaan hakemukseen liittyen, että *”Jatketaan luontaisen kierron palauttamista rakennettuihin vesistöihin kansallisen kalatiestrategian pohjalta. Puretaan vaellusesteitä ja kunnostetaan kalojen lisääntymisalueita. Toteutetaan ohitusratkaisuja. Toteutetaan vaelluskalahankkeita laajalla yhteistyöllä. Kalatalousveloitteita päivitetään viranomaistyönä.”*

Pelkosenniemellä, 11.8.2020

Päivi Vauhkonen
kunnanjohtaja

LIITE: Kunnanhallituksen 11.8.2020 päätöksen pöytäkirjanote